

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

LOJİSTİK SEKTÖRÜ

“2020 Değerlendirmesi 2021 Beklentileri”

Ahmet ÇELİK

Sektör Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

KONYA
Mart, 2021
www.kto.org.tr

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. 2020 LOJİSTİK SEKTÖRÜ DEĞERLENDİRMESİ	2
3. LOJİSTİK SEKTÖRÜ 2021 BEKLENTİLERİ	3
4. KAYNAKLAR	5

1. GİRİŞ

2020 yılı, “Covid-19” adı verilen koronavirüs salgınının tüm dünyada etkisini her anlamda gösterdiği bir yıl olarak tarihte yerini almıştır. Bu salgın insanlığa sadece sağlık açısından zarar vermekle kalmamış, ekonomik yönden de birçok farklı başlıkta ciddi sıkıntılar ortaya çıkarmıştır.

Küresel salgın, bazı sektörler için son derece olumsuz olarak kendisini gösterse de lojistik başta olmak üzere birtakım sektörlerin ne kadar önemli bir konumda yer aldığına anlaşılmasına vesile olmuştur. Çin merkezli başlayan üretimdeki yavaşlamalar ve salgınla birlikte ülke sınırlarının kapatılmasıyla devam eden hammadde tedariki ve mamul teslimindeki zorluklar, lojistik sektörünün 2020 yılında yaşadığı sıkıntıların başlarında gelmektedir.

2020 yılı kamu yatırımları açısından incelendiğinde “Ulaştırma ve Haberleşme” sektörünün ülkemizde en büyük payı aldığı görülmektedir. Dolayısıyla sektördeki gelişmelerin olumlu veya olumsuz yöndeki etkileri de önem arz eder hale gelmiştir.

Son yıllarda gittikçe daha uygulanabilir hale gelen küresel tedarik zinciri sayesinde işletmeler hammadde ihtiyaçlarını zamanında tespit edip sipariş vermekte, hedef pazarlara yönelik ürün gönderimleri ve taleplere cevap verme konularını planlayabilmektedirler. Ancak koronavirüs salgını ile birlikte dünya genelinde çok ciddi belirsizlikler ortaya çıkmış, üretici tüketici zincirindeki halkaların işleyişi aksamış ve özellikle ürün tedarik ve tesliminde ciddi sorunlar ortaya çıkmıştır.

Yılın ikinci yarısı ile birlikte sektörde toparlanma görülmüş, e-ticaretin giyim, elektronik, kozmetikten sonra gıda ve temizlik eşyalarında da kullanılması ile birlikte iç ve dış pazarda hareket başlamıştır.

Ülkelerin virüse karşı en büyük çözüm yolu olarak gördüğü aşının bulunması ve küresel anlamda ulaşımının sağlanması ihtiyacı da lojistik sektöründeki hareketliliği daha da artıracak gelişmeler olarak öne çıkmaktadır.

2. 2020 LOJİSTİK SEKTÖRÜ DEĞERLENDİRMESİ

Covid-19 salgınının başlarında dünya genelinde yaşanan belirsizlikler, yıla damgasını vuran kısıtlamaların açıklanmasına neden olmuş ve bu yasaklar ile birlikte ulaşım ağı da zorluklar ile karşılaşmıştır. Ortadoğu, Orta Asya ve Avrupa Birliği pazarları başta olmak üzere, ithalat ve ihracat yükü taşıyan araçların karşılaştığı kısıtlamalara rağmen lojistik sektörü hızlı bir şekilde toparlanma sürecine girmeyi başarmıştır.

Lojistik sektörünün GSYH içerisindeki payının ülkemiz için yaklaşık %12 seviyelerinde olduğu kabul edilmektedir. Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği UTİKAD raporlarına göre; bu oranın %50’si doğrudan lojistik hizmet sağlayıcı firmaların faaliyetlerinden kaynaklanmakta, geri kalan %50’si ise mal ticareti yapan firmaların kendi bünyelerinde gerçekleştirdiği lojistik faaliyetlerden ileri gelmektedir.

TÜİK tarafından yılda bir kez açıklanan “**Uluslararası Hizmet Ticareti İstatistikleri**” verileri 2020 yılı Kasım ayında açıklanmış ve genişletilmiş ödemeler dengesi hizmetler sınıflamasına göre taşımacılığın toplam ihracat içindeki payı 2018 yılında %72,9 iken 2019 yılında %71,7 olmuştur. Bu veriler içerisinde önemli olan husus; **taşımacılık hizmetlerinin, hizmet ihracatının yaklaşık dörtte üçünü oluşturuyor olmasıdır.**

UTİKAD Lojistik Sektörü Raporu 2020 değerlendirmelerine göre; taşınan malların değeri bazında son 10 yıllık dönemde **denizyolu taşımacılığı** hem ithalatta hem de ihracatta en büyük paya sahiptir. **Karayolu taşımacılığı** Türkiye’nin dış ticaret taşımalarında değer bazında ikinci sırayı almaktadır. Taşıma türleri arasında Türkiye’nin dış ticaret faaliyetlerinde değer bazında **havayolu taşımacılığı** üçüncü sırada gelmektedir. **Demiryolu taşımacılığı** ise Türkiye’nin dış ticaretinde en düşük paya sahip taşıma türüdür.

Değer bazında olduğu gibi ağırlık bazında da denizyolu taşımacılığı önde gelmektedir. Karayolu taşımacılığının ithalattaki payı 2016 sonrası yaklaşık %4 seviyelerindedir. Demiryolu taşımacılığı Türkiye’nin hem ithalatında hem de ihracatında son 10 yıllık dönem içerisinde ağırlık bazında %1’den az paya sahiptir. Havayolu taşımacılığı kısıtlı kapasite sebebiyle Türkiye’nin dış ticaretinde ağırlık bazında en az paya sahip taşımacılık türüdür.

2016 yılında **havayolu** ile ithalatı yapılan **bir kg ağırlığındaki yükün değeri 184,65 ABD Doları iken** 2019 yılı sonunda 245,54 ABD Doları, **2020 yılının ilk üç çeyreği sonunda** ise 2019 yıl sonuna kıyasla yaklaşık %72 artış göstererek **423,35 ABD Doları** olmuştur.

Koronavirüs salgını sebebiyle demiryolu yük taşımacılığı, deniz limanları, karayolu sınır kapıları ve uçakların hareketlerine yönelik alınan kısıtlayıcı önlem ve tedbirlerden görece muaf olmuştur. Demiryolu taşımacılığının Türkiye dış ticaretinde değer bazındaki payı diğer tüm taşıma türlerinin payından düşük olmakla birlikte, salgın nedeniyle 2020 yılında tercih edilen ve “temassız ticaret” faaliyetlerine olanak sağlayan demiryolu yük taşımacılığının payının arttığı görülmektedir.

2020 yılını kapsayan “Lojistik Sektöründe Eğilimler ve Beklentiler Araştırması”na katılan sektör temsilcileri, zor başlayan 2020 yılının düzenlemelerle birlikte istikrarlı geçtiğini ifade etmişlerdir. **2020 yılına ait özet değerlendirmeler** aşağıdaki şekildedir.

Lojistik işletmelerinin %46’sı, 2020 yılında iş hacimlerinin arttığını belirtirken, olumsuz geri bildirimde bulunanların oranı da %25 olmuştur. Hiçbir işletme “çok olumsuz” değerlendirmesinde bulunmamıştır.

Lojistik sektörüne olan güven düzeyi geçtiğimiz yıla göre artış göstermiştir (2020 Güven düzeyi %46 Orta, %41 Yüksek, %9 Düşük, %2 Çok düşük, %2 Çok yüksek).

2020 yılında firmalar, fiyat seviyeleri (%83) ve hizmet hızı (%42) konularında rekabetçi olmaya çalışmıştır.

E-ticaret/perakende sektörü 2020 yılında da (2019 gibi) en çok fırsat sunan sektör olmuştur.

Katılımcıların yarısından fazlası, hizmet ağını genişletme ve yeni müşteri kazanma stratejilerine önem vermiştir.

Covid-19 en çok lojistik süreçlerin yönetimi (%48) ve insan kaynakları yönetimi (%48) konularında etki göstermiştir. Yaşanan sorunlar ile başa çıkmak için teknolojik altyapı (%76) ve güçlü müşteri ilişkileri (%61) daha çok kullanılmıştır.

Birçok işletme uzaktan çalışma (%54) ve çalışma saatlerinin azaltılması (%37) gibi önlemler almıştır.

3. LOJİSTİK SEKTÖRÜ 2021 BEKLENTİLERİ

2020’de başlayan ve 2021’de de etkisini sürdüren Covid-19 salgını, her ne kadar birçok farklı sektörde olumsuz etki gösterse de lojistik sektörü açısından olumlu beklentilerin yer aldığı değerlendirmeler yapılmaktadır. E-ticaret hacminin küresel anlamda artması ve firmaların pazar paylarının yükselmesi sektör yetkililerini umutlandıran gelişmeler olarak öne çıkmaktadır.

UTİKAD Beklenti raporu ile sektör temsilcilerinin bazı başlıklardaki 2021 yılı öngörülerini aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

Finansman ve Yatırım:

- Önümüzdeki altı aylık dönemde sektör büyüme beklentisi içerisindedir. Yatırımlar çoğunlukla teknoloji ve altyapı odaklı planlanmaktadır.
- 2021 yılının ilk yarısında katılımcıların %46’sı sektörün finansal hacminde önemli bir değişiklik beklemezken, %43’ü büyüme beklentisi içerisindedir.
- Her on kişiden birisi altı aylık süreçte lojistik sektöründe küçülme beklemektedir.
- Katılımcıların yüzde yetmiş lojistik sektörüne olan yabancı yatırımcıların ilgisinin artacağını ya da aynı seviyede kalacağını düşünmektedir.
- Katılımcıların %70’i altı aylık süreçte yatırım planladığını belirtmiştir (Bir önceki dönem %58). Yatırım planlamalarında çoğunlukla “Teknoloji (%59)”, “İnsan Kaynakları (%35)” ve “Altyapı (%26)” konuları öne çıkmaktadır.

İnsan Kaynakları:

- Lojistik sektöründe istihdam artışı beklenmektedir. Eğitime ayrılan bütçeler nispeten aynı kalmıştır.
- 2020 yılında işletmelerin %44’ü beyaz yakalı çalışan sayısında, %28’i ise mavi yakalı çalışan sayısında artışa gitmiş, sektördeki işletmelerin çoğunluğu ise çalışan sayılarında önemli bir değişim olmadığını belirtmiştir.

Dijitalleşme ve Endüstri 4.0:

- Katılımcılar, yatırım yaptığı alandan bağımsız olarak, “önümüzdeki 5 yıl içerisinde lojistik sektörüne etkisinin daha fazla olacağını düşündüğünüz teknolojik gelişmeler nelerdir” sorusuna ağırlıklı olarak “Büyük Veri Analizi” ve “Robotik ve Otomasyon Sistemleri” cevaplarını vermiştir.
- Katılımcıların önümüzdeki 5 yıl için “Otomasyon ve Robot Teknolojileri” ile verimlilik artışı olacak (%83)” öngörüsünde hemfikir oldukları gözlemlenmiştir.

Kamu İlişkileri:

- Geçen yıldan farklı olarak “altyapı sorunları (%48)” kamunun çözmesi beklenen sorunlar arasında ön sıralarda yer almıştır.
- Bunun sebebi mevcut altyapılardan, COVID-19 ile ortaya çıkan sorunlara üretilen çözümlerin uygulanmasında ve özellikle e-ticaret kanalında artan talebin karşılanmasında yeterli verimin alınmaması olarak değerlendirilebilir.
- Vergi düzenlemeleri / finansal teşvik konuları (%76) ve gerekli mevzuat değişiklikleri (%67) sürdürülebilirlik adına ele alınması gereken konular olarak öne çıkmaktadır.

COVID-19:

- Salgınının sektöre yönelik talebe olan etkisinin yüksek olduğunu düşünenlerin oranı %35’tir. COVID-19 salgınının etkilerini azaltmak anlamında işletmeler sahip oldukları “Güçlü Teknolojik Altyapı (%76)”, “Güçlü Finansal Yapı (%61)” ve “Müşteri İlişkileri (%61)” konularının en büyük katkısı sağladığını belirtmişlerdir.

Sonuç olarak; 2021 yılı, Covid-19 salgının etkilerinin genel anlamda görüleceği ancak lojistik sektörü açısından umut verici gelişmelerin beklendiği bir yıl olarak tarihteki yerini almaktadır. Müşterinin satıcıya gittiği dönemlerin azaldığı, satıcıların müşterilerin evlerine kadar ürünlerini gönderdiği yeni ticaret düzeninde bu tedarik hattını en hızlı, verimli ve hesaplı şekilde uygulayan lojistik işletmeleri gelirlerini artırarak hayatlarına devam edeceklerdir.

Salgın döneminde bizzat hissedilen “**kriz ortamında ayakta kalmak**” ve “**kriz yönetimi**” hususlarına dikkat eden, **yedek akçelerin yönetiminde** başarılı olan ve çağın gereksinimi haline gelen “**dijitalleşme**”yi işletmesinde uygulayan sektör temsilcileri 2021 yılını da stratejik planları doğrultusunda başarıyla sonuçlandıracaklardır.

4. KAYNAKLAR

- Lojistik Sektörü Raporu 2020, UTİKAD (Ocak 2020)
- Lojistik Sektöründe Eğilimler ve Beklentiler Araştırması 2020, UTİKAD (Mart 2021)
- Türkiye İstatistik Kurumu, Uluslararası Hizmet Ticareti İstatistikleri (25.11.2020)